

Nr 48.

Av herr **Lindhagen**, om *Ålandsfrågan*.

»Sveaborg»

Runeberg.

Ålandsfrågan ligger åter på riksdagens bord. Det vill till, synes mig, att riksdagen uppbygger åt sig *ett eget ansvar* på kännedom och förståelse för angelägenhetens natur och historik.

Jag är nu den ende inom riksdagen, som aktivt upplevat och medverkat i den politiska böljegången kring Ålandsöarna under detta sekel. En framställning därom har av mig i oktober 1938 i tryck överlämnats såsom petition till svenska regeringen samt utsänts till åtskilliga politiskt intresserade personer och tidningar i Sverige och Finland ävensom till ett antal utländska legationer i Stockholm. Denna berättelse följer nedan till vägledning även för riksdagen.

En avvaktan på propositionen, som lär förväntas först i maj, är ej parlamentariskt tillräddlig. Dess konturer med instruktioner till landets efterrättelse har på skilda vägar, företrädesvis sekreta, redan förutskickats. Det är påkallat, att en var efter förmåga i tid frambär i dagens ljus de stora sammanhangen till allmänt begrundande, innan det är för sent. Långa år få eljest gälda vad stunden brutit.

Det är så mycket mera fara i dröjsmål, som de tillämnade ytterligare nedskärningarna av Ålandskonventionens vakthållning kring nationaliteternas självbestämmanderätt redan utan avvaktan av svenska riksdagens hörande utsänts för godkännande i blindo till signatärmakterna.

Ett svenskt minoritetskrav och ett europeiskt nyckelproblem.

»Åland är sedan gammalt en ursvensk bygd, där folket endast talar svenska. Dess främsta handelsförbindelser ha varit med Sverige, och Stockholm betrakta de fortfarande som sin huvudstad. Genom Rysslands erövring av Finland 1809 avträdde även denna avskilda svenskbygd till Ryssland. Såsom det säges genom ett drulligt förbiseende från svensk sida.

Nu började ofreden dyka upp kring denna ögrupp. Den låg fritt mitt i Östersjön. Dess besittning och befästade kunde betyda herraväldet över Östersjön. Åtminstone föreställde sig militarismen, då som i dag, att så kunde bli förhållandet. Där låg icke minst, trodde och tror man, ett närgränset militärt hot mot Sveriges hjärta, dess huvudstad. Med erövringen av Åland hade 'den ryska faran' i varje fall i sin hand att göra med öarna vad som helst.

Ryssland uppförde därefter också *Bomarsunds fästning*. Vilka kabaler av split, hat och fruktan vållade ej detta tilltag.

Emellertid kom västmakternas krig mot Ryssland 1855. Det slutade med seger för de förra. Genom fredstraktaten i Paris den 30 mars 1856 fick Ryssland behålla Finland. Men genom en i samband med traktaten avslutad konvention förband sig Ryssland, att »Ålandsöarna icke skulle be-fästas, ej heller något militäriskt eller maritimt etablissement därstädes un-derhållas eller grundas». Västmakterna borde tagit ett steg längre och så gärna först som sist låtit ålänningarna 'komma hem', såsom sudettyskarna nyligen uttryckt det. Då hade mycket smolk i mjölken förebyggts.

Bomarsunds fästning var emellertid förintad av västmakterna redan un-der kriget. Fredsslutet förbjöd dess återuppyggande.

*

I början av 1908 förspordes, att vissa internationella förhandlingar vore å bane. Det skulle angå ett fördrag mellan vissa stater, bland dem Sverige, om upprätthållande av status quo i Östersjön men också om *upphävande av den förenämnda förbindelsen för Ryssland att icke militarisera Ålands-öarna*.

Den 22 februari 1908 interPELLERADE Karl Staaff utrikesminister Trolle. Oro hade uppstått, sade han, att *genom ett sådant fördrag kunde äventyras svenskarnas avsikt att vidmakthålla en orygglig freds- och neutralitetspo-litik*. 'Vi hade också betraktat den omständigheten, att Åland icke varit befästat, såsom ett väsentligt villkor för vårt lands trygghet.' Satte man på rysk sida något värde på Sveriges vänskapliga känslor, torde det icke finnas något bättre sätt att ådagalägga detta än att låta sagda förhållande 'allt-jämt äga rum'.

Utrikesministern svarade omedelbart. Landet fick av honom egentligen icke veta någonting. Den diplomatiska sekretessen firade ett av sina dikta-toriska tillfällen som den synes göra överallt än i dag. Utrikesministern upplyste bara, att regeringen behjärtade frågan och skulle med all kraft söka hävda vårt lands välförstådda intresse.

Staaff betygade beskedligt kammarens tillfredsställelse över denna dunkla utfästelse i de två av honom antydda avseendena. Vice talmannen uttalade sig i samma riktning. Vi instämde massvis efter Staaffs deklaration från vänstern och vice talmannen erhöll talrika instämmanden från högern.

En liknande enhällig uppslutning kring 'Sveriges trygghet' ägde rum samtidigt i första kammaren. Dess vice talman erinrade om 'den i Sve-rige rådande enstämmiga meningen i föreliggande vitala frågor'. Kam-maren hälsade med livlig tillfredsställelse regeringens förklaring 'särskilt beträffande det för Sverige så allvarliga intresset, att med avseende å de åländska öarna gällande status quo måtte fortfarande äga bestånd'. I detta anförande instämde kammarens samtliga tillstädesvarande ledamöter.

Efter världskrigets utbrott interPELLERADE professor Steffen utrikesminis-

ter Wallenberg 1916 i Ålandsfrågan. Wallenberg svarade, att '*svenska regeringens och riksdagens åsikt 1908 var svenska regeringens åsikt 1916*'. Oron var dock stor i landet. Ingen visste vad som under ett världskrig kunde inträffa.

*

Emellertid satte världskriget liv i *de slumrande nationalitetskänslorna i Europa*. Den åländska befolkningen började opiniera för en återförening med Sverige, sitt gamla fädernesland. Även andra undertryckta nationaliteter i Europa började här och var lägga råd att 'komma hem' till sig själva eller till anförvanter. Det borde ta ett slut, menade man, med förtrycket att nödgas spela hyresgäst under främmande med ett annat språk, som man icke alls förstod. Den andliga gemenskapen, det viktigaste av allt, saknades.

Med Tysklands nederlag blev segerfredens fundamentala uppgift att lagfästa principerna och uppdraga konturerna för nationaliteternas självbestämmningsrätt, den primäraste grundvalen för en internationell rättsordning. Det gick över segermaktens förmåga. Nordamerika, tillkallat som opartisk tredje man i kriget, kom vid fredsslutet, när det gällde, icke heller med tillbörlig vidsyn.

*

År 1917 frigjorde sig Finland med den ryska revolutionens begivande. Då förstodo ålänningarna att här gällde det att hålla sig framme. De krävde oavlatligt återförening med Sverige.

Segerfreden 1919 lade sig ej i den saken. Ålänningarna gävo sig icke. Den finsktalande majoriteten var klart emot. Fastlandets svensktalande Finland blev bekymrat över att kanske få en försvagad nationalitetsfront inom den finska staten. Den svenska allmänheten stod med öppen famn. Även partiledarna med Hjalmar Branting i spetsen. Denna svenska opinion tog sig två mäktiga uttryck.

På hösten 1920 beslöt nordiska interparlamentariska förbundets konferens i Oslo, i strid mot sina tidigare inställningar i nationalitetsfrågan, att på svenskarnas förslag uppfordra de tre ländernas regeringar att 'taga initiativ till att grundsatsen om nationaliteternas rätt må upptagas i förbundsakten för nationernas förbund'.

Vid 1921 års riksdag återkom jag — icke minst i Ålands intresse — med mina tidigare yrkanden i samma syfte. Riksdagen biföll utan votering i någondera kammaren enahanda formulering, som godtagits av nordiska interparlamentariska förbundet. Första kammarens tillfälliga utskott hade yrkat avslag. I kammaren talade utskottets ordförande Borell för utskottet. Givetvis intresserade sig regeringen för saken och därför behövde riksdagen ej gör någon hemställan, sade han. Motionären samt baron Adelswärd, redaktörerna Vinberg och Hellberg och professor Westman förordade hänvändelse till regeringen. Andra kammarens utskott tillstyrkte en-

hälligt. I kammaren yttrade sig endast Arthur Engberg. Han var närmast böjd för avslag å motionen, men gjorde ej något yrkande. Regeringen fann riksdagens skrivelse ej föranleda någon åtgärd.

Sedan Ålandsfrågan lösts, på sätt nedan sägs, återgick riksdagen till sina tidigare avslag på enahanda yrkande. Ett ytterligare vittnesbörd i varje fall på Sveriges stora kärlek till Ålands nationalitetsfråga till skillnad från mera främmande spörsmål av dylik art.

*

Så tillstötte finska inbördeskriget. Situationen komplicerades på Åland. Oroligheter befarades från den ryska garnisonen därstädes och eventueilt finska röda truppers inbrott. Svenska regeringen fann oundgängligt att skicka svenska trupper till Åland för att skydda befolkningen. Allt detta inträffade i början av 1918.

De finska vita utverkade därefter i Tyskland en expedition till Finland för undertryckande av det röda upproret. Denna expedition tog Åland i besittning. Den svenska militären blev därefter bara åskådare. Jag upplevde dessa händelser på återväg från ett svenskt regeringsuppdrag till viss intervention i det finska inbördeskriget.

Sedan växte på Åland och i Sverige rörelsen för ögruppens återförening omsider med fäderneslandet. Det artade sig till ofred mellan finska och svenska regeringarna. På initiativ från England tillsatte då Nationernas förbunds råd en internationell juristkommission, som efter besök och förhandlingar den 9 maj 1921 framlade sitt betänkande. Detta gick i en för Åland ogynnsam riktning. 'Av politiska skäl borde Åland ställas under Finlands suveränitet.' Vissa internationella garantier gävos 'för bevarandet av Ålands svenska karaktär och upprätthållandet av dess militära neutralitet'. Nationernas förbunds råd antog den 24 juni 1921 förlikningsförslaget. 1856 års konvention ersattes den 20 oktober 1921 av en internationell överenskommelse rörande Ålandsöarnas neutralisering, undertecknad av Sverige, Finland, Estland, Lettland, Polen, Tyskland, Danmark, England, Frankrike och Italien.

Sverige böjde sig men avgav en högtidlig förklaring, att '*Sverige kommer icke att upphöra att hoppas, att den dag skall komma, då rättstanken tillräckligt genomträngt folkens medvetande för att föra till seger krav, som äro burna av så ädla bevekelsegrunder och av en så djup nationalitetskänsla som Ålandsbefolkningens och att denna då skall lyckas göra sig hörd och äntligen bli tillfredsställd*'.

*

Men livets strider taga aldrig slut. År 1938 deklarerades från Tyskland att 'alla som tala tyska' och i majoritet befolka vissa tyska gränsområden borde få förena sig med Tyskland. Österrikes anslutning kom. Det se-

nare hade ock inför fredsslutet 1919 framförts såsom ett socialistiskt krav, grundat i andra internationalens författning.

Värre ställde det sig för Tjeckoslovakien med jämväl två andra irridenta. År 1931 hade jag inbjudits som staden Budapests gäst för att få informationer över den rättslösa styckning mellan grannar som övergått Ungern. Parollen från Tyskland mötte förskräckelse. Man fruktade ett världskrig. Men nationalitetsbefrielsen i världen såsom förutsättningen för en världsfred sköts undan såsom ett särskilt för stormakter mindre angenämt spörsmål. Emellertid synes nu tjeckoslovakiska minoritetsfrågorna bli lösta enligt nationalitetsprincipen. Fortsättningar komma väl av sig självt i världsdelarna våldsamt eller av god vilja. Snöbollen är kanske rullad.

*

I detta virrvarr uppdök igen Ålandsfrågan i hela dess vidd. Den diplomatiska sekretessen breder sig över förhandlingarna mellan Finlands och Sveriges regeringar. Man får icke ens veta, vem som tagit initiativet. Det storvulna Vasabladet gör vissa avslöjanden. Majoritetsfinland ville, säges det, ej förlika sig med, att ålänningarna fortfarande ej finge mobiliseras till strid för sitt finska fädernesland. Finska regeringen lär ock ha 'pressat åländska landstinget hårt i värnpliktsfrågan med hot om besvärligare alternativ'. Bladet klagar över 'den svenska utrikespolitikens diletterantism', och gör många besvärliga frågor. Med mera.

De båda regeringarna synas mig ock företräda olika intressen. Finland är ju inriktat på faran av en kamp mot Sovjet. Sverige har upprustat av farhågor för Tyskland, från vilka väl nu en avspänning föreligger. Rimliga former för ett gemensamt finskt-svenskt bevästande av Åland kan väl knappast uppfinnas.

Åland litar på Sverige och dess tidigare inställningar. Dess bondetåg den 31 oktober 1938 var väl en historisk tilldragelse. Det vidhöll bestämt status quo i § 27 av självstyrelselagen och den i samband härmed stående neutralitetskonventionen. 'Skulle ändringar ske uti självstyrelsen', sade folkets röst, *'ligger den möjligheten nära till hands, att större perspektiv upprullas och andra mera omfattande krav från åländsk sida hävdas vid frågans lösning.'* Vad dessa krav innebära är lätt att förstå. En återförening med Sverige med upptagande av den tråd till nationalitetsbefrielser, som i en ny tid börjat tvinnas fram ur dimman kring Tjeckoslovakien.

*

Kan Sverige nu övergiva sina föregående? Svensk-finnarna på fastlandet synas vara ett med ålänningarnas moderata krav. I Sverige växer opinionen dem till mötes.

Det förefaller som om vissa opinioner i Tyskland vore för och i Ryssland emot Ålands militarisering under finsk statsuveränitet. Vilka kabaler

hota ej att växa fram, såsom skedde efter fästningen Bomarsunds tillkomst. En oas till skall förvandlas till ett stridsfält.

Det minsta som kan begäras av Sverige är väl att, i anslutning till de svenska statsmakternas tidigare uttalanden, säga nej till ett sådant våld. Naturligtvis måste avgörandet läggas i *riksdagens hand utan att den bindes på förhand i sin handlingsfrihet*. Alla kontrahenterna till 1921 års internationella överenskommelse skola väl ock höras. Inom ett folk, vanmäktigt under 'den gamla diplomatiska sekretessens' egid fortfarande trots alla gångna tiders löften från demokratin om dess avskaffande, återstår för individen, såsom jag mer än en gång bekänt, att vara sin egen utrikesminister. Därför telegraferade jag förtvivlad den 30 oktober 1938:

'Till Tidningen Åland. På vakt mot militarismens farliga utsvävningar! Sätt i gång trots allt bondetåget ögonblickligen, beder Carl Lindhagen. Detta ställt även till landstinget.'

Dagen därpå kom det stolta bondetåget ögonblickligen. Icke som följd av mitt telegram givetvis. Tåget var väl förberett.

Må Nordens socialdemokratiska regeringar hålla inför sina ögon den andra internationalens påbjudande av 'ett oavlåtligt ingripande för alla nationers självbestämningsrätt'.

Må svenskarna oavlåtligt erinra sig sina tidigare regeringars och riksdagars föresatser och utfästelser i Ålandsfrågan.

Må Bomarsunds fästning få vila i ro uti sin snart hundraåriga grav.

Må föredömet av en på dess ruiner uppstånden avrustad bonderepublik, en oas i Östersjöbäckenet, fortfarande få vara åtminstone vår enda vägledning i en politiskt förfallen värld.

Alltså, *Åland åt dlänningarna!* Ingen finsk eller svensk statsmakt har enligt de gudomliga lagarna rätt att inkräkta på deras jord för att i främmande intressen göra dem olyckliga. Och en fråga är väl, om ej Finland och Sverige därmed smida ofärd mest för sig själva och — för Europa.»

Folkförbundets råds beslut juni 1921.

På Englands initiativ fattade Folkförbundets råd den 24 juni 1921 följande beslut:

»Sedan de båda av Ålandsöarnas öde intresserade parterna medgivit, att Nationernas Förbunds Råd utsåges att utjämna den meningsskiljaktighet, som uppstått, och förklarar sig villiga att ställa sig Rådets beslut till efterrättelse;

sedan Rådet tagit i betraktande dels juristkommissionens rapport, med däri framlagda slutsatser beträffande kompetensfrågan, dels ock Rådets beslut den 20 september 1920, varigenom Rådet tillerkänt sig ifrågavarande kompetens;

sedan Rådet tagit kännedom om alla de geografiska, etnografiska, politiska, ekonomiska och militära skäl, för vilka redogjorts i det av de rapportörer,

som på Nationernas Förbunds anmodan företagit en ingående undersökning, avgivna memorandum;

men sedan Rådet å andra sidan funnit en lösning lyckligast, som medför största möjliga säkerhet för såväl öarnas befolkning, som för de intresserade parterna

har Rådet vid sammanträde den 24 juni beslutat:

- 1) Suveräniteten över Ålandsöarna erkännes tillhöra Finland;
- 2) *Freden, det framtida goda förhållandet mellan Finland och Sverige samt öarnas egen välgång och lycka kunna ej annat än befastas genom åtgärder, som åsyfta a) nya garantier åt ögruppens befolkning; b) ögruppens neutralisering och icke-befästade;*
- 3) De nya garantier, som böra inflyta i självstyrelselagen, böra särskilt avse att bibehålla det svenska språket i skolorna, att bevara jordegendomen i invånarnas händer, att inom rimliga gränser fastställa inflyttade personers förvärvande av rösträtt och att säkerställa att till landshövding utnämnes en person, som åtnjuter befolkningens förtroende;
- 4) Som Rådet funnit, att den bästa lösning beträffande garantierna vore att finna i en överenskommelse mellan Finlands och Sveriges representanter, vid behov under medverkan av Nationernas Förbunds Råd, har beslutats, att man skall söka uppnå sådan överenskommelse genom båda parternas medgivande. För den händelse samförstånd ej uppnås, skall Rådet självt bestämma de garantier, som enligt dess uppfattning böra införas i självstyrelselagen av den 6 maj 1920 i form av ändringar. Under alla omständigheter kommer Nationernas Förbunds Råd att övervaka dessa garantiers tillämpning;
- 5) En internationell överenskommelse med avseende på ögruppens icke-befästade och neutralisering bör tillförsäkra såväl svenska folket som alla intresserade makter att Ålandsöarna aldrig komma att utgöra någon fara ur militär synpunkt. För detta ändamål bör 1856 års konvention ersättas med en längre gående överenskommelse under garanti av alla intresserade makter, Sverige inbegripet. Rådet anser, att denna överenskommelse i sina huvuddrag bör ansluta sig till det svenska förslaget till konvention rörande ögruppens neutralisering. Det uppdrager åt generalsekreteraren att inbjuda de intresserade regeringarna att utse vederbörligen befullmäktigade ombud att underhandla om och avsluta ifrågavarande överenskommelse.»

Svenska regeringens protest i folkförbundets råd juni 1921.

Med anledning av folkförbundets råds beslut i Ålandsfrågan vid rådets möte i juni 1921 avgav den svenska regeringen med O. von Sydow som statsminister genom regeringens ombud vid rådsmötet Hjalmar Branting en förklaring. (Se utrikesdepartementets blåa aktstycken i Ålandsfrågan, del III, sid. 89.) Branting yttrade:

»Å svenska regeringens vägnar har jag att avgiva följande förklaring.

Med djupaste besvikelse kommer Sveriges folk att mottaga budskapet om Förbundsrådets beslut.

När Sverige inför Europa och inför Nationernas Förbund tagit sig an Ålandsbefolkningens sak, har det icke letts av begär att utvidga sitt eget område. För Sverige har det gällt, att *hävda rättfärdighetens höga idéer och att försvara rätten för en liten, ensartad öbefolkning att återvända till det modersland, från vilket den av våldet ryckts,*¹ men vartill den alltjämt med band av gemensam härstamning, gemensam historia och gemensam nationalkänsla är fästad, en befolkning, som inför världen enhälligt tillkännagivit sin önskan att ej fastkedjas vid ett land, med vilket den sammanbundits genom vapenmakt.

Svenska regeringen hade hoppats att en institution, som skapats med den bärande tanken att arbeta för rättens förverkligande nationerna emellan, skulle främja en lösning av Ålandsfrågan i överensstämmelse med den grundstats om nationernas självbestämmanderätt, som, om också än ej införlivad med den internationella rätten, likväl vid det nya Europas skapande vunnit en så vidsträckt tillämpning. Den hade hoppats, att den rätt ej skulle förmenas ålänningarna, som tillerkänts deras schleswigska bröder, vilka liksom de själva tillhöra den skandinaviska stammen. Den hade hoppats, att i det alldeles säregna fall, varom här är fråga, där rätten syntes ligga så klar, där befolkningens önskan kommit till ett så sällsynt enhälligt uttryck, Nationernas Förbund skulle om någonsin hävda sin ställning såsom rättstankens målsman och väktare och därmed genom en första handling låta skymta morgonrodnaden till en ny tingens ordning folken emellan.

När Rådet genom sitt beslut kommit denna förhoppning på skam, kan svenska regeringen icke underlåta att giva uttryck åt sina farhågor, att förbundsrådet allvarligt skadat den förtroendefulla tillit, som folken och särskilt de, vilka i likhet med Sverige länge stritt för rättens förverkligande nationerna emellan, satt till Nationernas Förbund såsom en vårdare av denna rätt. Ett sådant förtroende utgör likväl den nödvändiga förutsättningen för att förbundet skall kunna förverkliga den höga uppgift som blivit detsamma anförtrodd.

Svenska regeringen tror icke, att den lösning av Ålandsfrågan, som Nationernas Förbunds Råd anbefallt, skall kunna åvägabringa den utjämning av förhållandena inom Östersjöområdet, som angivits såsom åtsyftad. Den tror icke heller, att en mot sin vilja kvarhållen befolkning av den enhetliga karaktär, som Ålands, skall visa sig utgöra en styrka för det land, vid vilket den bundits mot sin enhälliga önskan.

Sverige är berett att lojalt tillerkänna rådets beslut den betydelse, som förbundsakten giver detsamma, men Sverige kommer icke att upphöra att hoppas att den dag skall komma, då rättstanken tillräckligt genomträngt folkens medvetande för att föra till seger krav, som äro burna av så ädla bevekelsegrunder och av en så djup nationalkänsla, som Ålandsbefolkningens, och att denna då skall lyckas göra sig hörd och äntligen bliva tillfredsställd.»

¹ Kursiveringarna av motionären.

Den finsk-svenska regeringsöverenskommelsen i januari 1939.

Finska regeringen har hos den svenska påkallat att få befästa vissa öar i södra Åland, befolkade av 816 personer, samt ålägga ålänningarna värnplikt till skyddande av Åland och sitt finska »fädernesland». Delegationer från båda regeringarna ha sammanträtt i november 1938 i Helsingfors och därefter den 4—6 januari 1939 i Stockholm. Vid sista tillfället medgåvo svenskarna de båda nedskrivningarna i konventionens även av folkförbundets råd på sin tid såsom oundgängliga fastställda ändamål. Dock med förbehåll av förbud mot truppernas användning utanför öarna och garanti mot användandet av finskspråkigt befäl.

Därefter hörde svenska regeringen tre gånger den gamla utrikesnämnden. Det hade varit meningen, att det nya, på motioner av mig tillkomna utrikesutskottet, skulle ersätta utrikesnämnden. Detta monster behölls emellertid för att trygga sekreta förhandlingar på lösa boliner med förbigående av riksdagens menige och konstitutionella garantier. Den gamla nämnden häktades på utskottet såsom ett fortsatt täckelse för den gamla odemokratiska diplomatiska sekretessen. Den senare har under skilda regeringar begagnat sig av detta utrikesutskottets andra ansikte för att undgå icke blott offentliga förhandlingar utan även kontakt med de menige även i hemlighet, var till 56 § riksdagsordningen 1921 också medgivit hitintills enligt mångas mening alltid missbrukade tillfällen.

Nämnden, detta utrikesutskottets andra dunkla ansikte, lär nu om än på åtskilliga ledarehåll med tvekan — åtminstone var det tvekan i första kammaren under de påföljande hemliga förhandlingarna enligt 56 § riksdagsordningen med kamrarna — tyckt, att det kanske gick för sig att låta regeringens avtal med Finland passera, trots den åländska befolkningens, det vill säga den sannskyldiga demokratiens, avståndstagande från överenskommelsen.

Redan den 31 oktober 1938 hade det åländska bondetåget till Mariehamn demonstrerat mot konventionens revidering på äskat sätt. I november förkastades förslaget också enhälligt av Ålands landsting.

Till svenska delegationens besök i Helsingfors sände landstinget en delegation för att få deltaga i förhandlingarna. Detta avböjdes. Det väsentligaste sammanträffandet med viss politisk vägledning för framtiden var delegationens uppvaktning vid landstigningen av en skara finskspråkiga studenter visslingar.

Nu lär meningen vara, att Ålands befolkning saknar befogenhet att utöva något inflytande i befästningsfrågan. Men dess samtycke anses — klart besked har dock ej lämnats — erforderligt för att pålägga dem värnplikt. Vidare har upplysts, att signatärmakterna skola höras före svenska och finska riksdagarna. Times har redan givit uppslaget, såsom det sägs på beställning, sitt godtagande av de finska kraven. Därefter går saken, sade Times, till folkförbundet, som förmodligen skulle ställa sig beredvilligt.

Detta är dock, vilket Times bör veta, icke något folkförbund utan i detta ögonblick allenast ett ruinerat halveuropeiskt regeringsförbund utan målsmän för dem det gäller.

Emellertid har lojalt »utlovats» en regeringsproposition till riksdagen i Ålandsfrågan. Då först får även motioneras och diskuteras upplysande och välgörande inför öppna dörrar vad som helst. Även allt som förekommit vid de hemliga förhandlingarna och mer till. I den hemliga diskussionen i första kammaren, förd från kammarens sida av fem partiledare och mig, förekom ingenting enligt min uppfattning, som anständigtvis behövde hemlighållas. En talare till och med från högern har ock redan i remissdebatten antydningssvis betecknat den hemliga proceduren i kammaren såsom »boskapsskötsel».

Men även om man ej får omtala vad som sagts vid det heliga hemliga tillfället, så är det väl tillåtet att tala om vad som inte sagts.

Någon förklaring gavs icke på, vilka fundamentala skäl förmått svenska regeringen att inlåta sig på en total omkastning i tänkesätt och taktik, som nu kommit till uttryck vid överenskommelsen. Varför äro den svenska regeringens fundamentala uttalanden nu diametralt motsatta de svenska statsmakternas meningar 1908, 1916 under pågående världskrig med kamp även i Östersjön samt år 1921. Även Nationernas förbunds råd uttalade ju i andra punkten av sitt beslut den 24 juni 1921: »Freden, det framtida goda förhållandet mellan Finland och Sverige samt öarnas egen välgång och lycka kunna ej annat än befastas genom åtgärder, som åsyfta a) nya garantier åt ögruppens befolkning; b) ögruppens neutralisering och icke-befästande.»

Ögruppens icke-befästande och nya garantier åt befolkningen var sålunda ett sakrament för folkförbundet 1921 och även Finland böjde sig då. Varför har nu ögruppens upprustande och befestande plötsligt blivit en helig språngbräda i en tid med vaknande självbestämmanderätt icke blott för de i världskriget besegrade staternas undertryckta nationaliteter utan även segrarnas undertryckta folk.

Förhållandet är helt enkelt det, att Finland icke har samma intresse som Sverige för öarnas bibehållande såsom en utsprungen Upplandsbygd. Den finsktalande stora majoriteten gömmer väl en liten röst i varje hjärta, som ej skulle ha något emot, om Åland kunde fennomaniseras, ja, de skulle nog bli glada, om även ålänningarna uttalade sig därför. Det är sålunda lätt-samt för en finsk regering att i finskt majoritetsintresse påkalla försämringar i den trygghet, som svenska regeringen och även folkförbundets råd 1921 ansågo omistliga till skydd för denna homogent svenska nationalitet.

Skola svenskarna utan vidare falla undan för en sådan utrikespolitik i Ålandsfrågan och skola de locka sig till att utplåna även denna lilla avrustade oasis i Europa under skenet att den tillämnade värnplikten kallas »skyddskår för Åland»? Det åligger dock denna att blöda och dö även för ett finskt krig vilket som helst, som icke på samma gång är ett svenskt krig. Ja, i krig där kanske svenskar och finnar befinna sig på olika sidor.

Den nuvarande upprustningshypnosens går ju redan nu isär i skilda fan-

tasier, emot vilka stormakter vi främst rusta oss. Det kan ju icke med trygghet förutses, att de totalt olika språken ej i framtiden kunna bära i sitt sköte även krig mellan Sverige och Finland. Ett litet varsel var redan visslingarna vid Ålandsdeputationens landstigning vid Helsingforsmötet från en skara finsktalande studenter, som säkerligen äro beredda att med vilka medel som helst förfinska Ålandsöarna. De våldsamma striderna under gångna tider om språkfrågan blossa väl fortfarande med sin underjordiska eld även under askan av de vänskapliga förhandlingarna i Helsingfors och Stockholm mellan regeringarna om en finsk regerings hemställan *utan väsentliga motkrav från Sverige*.

Det var därför Värner Rydén i svenska interparlamentariska gruppen tog avstånd från Finlands uppgång i begreppet Norden. Jag och andra bemötte honom ivrigt. Fortfarande håller jag före, att försöket med iver bör frestas. Men den finska regeringen har förfarit ovisligt mot samgåendet med sitt förslag att försvaga de svenska garantierna kring Åland och där i denna urgamla svenskbygd resa ett finskt Gibraltar. Därmed förvandlas dessutom ögruppen från en fredlig oas för en gångs skull till en utpekad och inbjuden ny centralpunkt för krigiska utsvävningar.

Från Sverige bör väl ett sådant nytt äventyr väsentligen avrådas. Man väglägger icke det önskade samförståndet genom att låta en finskspråkig majoritet — i strid mot även den svensktalande minoritetens i Finland huvudsakliga uppfattning — inkasta en sådan ny anledning till splittring med nya farhågor för framtiden.

Den svenska befolkningen i Finland icke ens hörd officiellt.

Vår upprustningshypnos i regering, riksdag, press och därifrån inom hela folket synes nu ha beslutat sig för att icke tillåta någon annan svensk utrikespolitik än neutralitet — en god sak —, upprustning samt »obegränsade» miljoner till gasmasker och bombfria valv. Punkt och slut. Det är regeringens program. Det är alla partiledarnas eniga aktion. Det är pressens paroll i spalterna.

Det betyder sålunda tillika *ett ensidigt hetsat folks underkastelse i följd av berövat självansvar*.

Detta pansar skyddar nämligen folket även mot ansatser till bombardering med de andliga värdena, som ju dock enligt vårt dagliga tal och vår religion sägas ensam kunna göra ett folk levande. Om någon stämma höjes för att allt detta vainsinne åtminstone borde få kompletteras med några fanfarer och propaganda utåt för tillkomsten av en internationell rättsordning och angrepp på krigens och rustningarnas djupgående orsaker, så saknas varje officiellt utrymme för ett sådant bemödande. Regeringen, vaken i så mycket för att komma till rätta med materiens urspårningar, *när det kan ske med pengar*, har icke till övers någon uppmärksamhet för sanningens makt även i utrikespolitiska frågor, ehuru den ensamt kan uträtta något just där. Det nya utrikesutskottet, som tillkom icke minst genom mina nioåriga

motioner i glad förväntan, förklarade år 1938 enhälligt ett svenskt bemödande för en internationell rättsordnings historiska förutsättningar vara ett nonsens. Historiens stormande berättelser ända till den dag som är om krigens och rustningarnas fem djupgående orsaker: nationalitetsförtrycket, språkförbistringen, ekonomiskt kaos, överbefolkning och åsidosättandet av de andliga värdena, tillåtas icke bli föremål för någon svensk statskonst.

Här gömmer sig emellertid en ljusning, en strålande ljusning i tidernas längd. Folkets röst är till sist Guds röst även i vår epok. Då samvetenas utrikesprogram utläggas för folket vid möte ute i landet med vädjan att vår militarisering bör väl åtminstone kompletteras med det viktigaste av allt, så får man så gott som alltid ett tacksamt auditorium med sig. Det är min ensamma erfarenhet.

Det är väl också därför som den andra internationalen, vars statskonst numera kommit till regeringsmakten i Nordens fyra länder, icke velat stryka ur sitt program den ursprungliga befallningen: »ett oavlätligt ingripande för alla nationers självbestämningsrätt». Men varför även här: »viljan haver jag, men att göra gott det finner jag icke».

Ålänningarna ha sedan gammalt tytt sig även till denna utfästelse. Den svenska regeringen och riksdagen gjorde det även 1921. Då nu *ålänningarna kräva en renhårig tillämpning av utfästelsen*, så stå de åtminstone inför historiens dom med segerpalmer i sina händer.

Och ändå var som sagt ingenting så som detta krav föraktat av svenska utrikesutskottet 1938 och allt hitintills minnar om, att så kanske blir fallet i Ålands ödestimma 1939. Omröstningarna exempelvis i Sönderjylland 1919 och i Saar 1934 voro ett uttryck för en lojal tillämpning. I ett så klart fall som Ålandsfrågan synes detta icke ens ifrågasättas. Nu kan man däremot få höra tjänstemän inom de svenska departementen bedyra, »att ålänningarna ha ingenting att skaffa med vad som nu skall beslutas». Det är först och sist en regeringsangelägenhet och riksdagen är i slika ting huvudsakligen en lekboll. Landets hypnos i upprustningar av skilda slag tar ifrån oss förståndet. Åländska landstinget och dess bondetåg har dock givit ett varsel som nu bör bekräftas även med statistik, som ej kan bestridas.

Skall icke svenska riksdagen nu kunna resa ett *krav på en folkomröstning på Ålandsöarna* såsom också en betingelse för det slutliga avgörandet?

Även *den svensktalande befolkningen på Finlands fastland* bör ha något att säga till om i denna sak. Vid avgörandet 1921 hördes därifrån röster av tvekan inför ålänningarnas krav att få »komma hem». De skulle kanske, menade man, försvaga i någon mån finlandssvenskarnas kamp för sitt likaberättigande med den stora majoriteten. Förstår man då icke, att genom Ålands återgång till fäderneslandet rycker Sveriges koncilianta medverkan till en sådan förståelse även fastlandets stamfränder inom närmare räckhåll.

I den största svenskbygden i Finland, Österbotten, är Vasabladet ett ledande svenskt organ. Redaktionen har sänt mig alla nummer som innehållit något om Ålandsfrågan. Där finns ingen tvekan om att stödja ålänningarnas strid mot ytterligare försämringar av trygghetsmomenten i konventionen.

Den svenska redaktören för den nya officiella tidskriften »Le Nord», f. d. utrikesrådet Henriksson, har sagt mig, att Vasabladet är en ansedd och väl skött tidning.

Tidningen är särskilt bekymrad över som den uttrycker sig »den svenska utrikespolitikens diletterantism.» Dess nummer av den 14 januari 1939 skriver i en ledare, kallad »Malört i bågaren», bland annat:

»Vi veta av bitter erfarenhet, hur litet finska löften äro värda, och våga därför inte heller för ålänningarnas vidkommande lita på än så högtidliga utfästelser. De personer, som på Finlands vägnar underhandlade i Stockholm, äro inga rabiata äkttinnor och behöva inte drabbas av berörda misstankar. Men det kan komma en annan regim, som är mera nationalistisk, och den finner säkert luckor i ålandsöverenskommelsen, genom vilka det smygande förfinskingsarbetet kan tränga in. Hittills har landskapet varit tämligen skyddat för den nationalistiska 'urholkningspolitik', som vi andra finlandssvenskar äro utsatta för. Men sedan man en gång fått ett hål i neutralitetskonventionen, komma nog öborna att i sinom tid få pröva på detsamma som deras stamfränder på fastlandet. Äkttfinskheten skulle förneka sig själv, om den ej begagnade sig av varje möjlighet att driva sitt spel. Vi vilja inte, att ålänningarna skola råka i samma fördömelse som vi andra. Det har känts som en viss tillfredsställelse att veta, att den finska nationalismens vågor för-gäves slagit mot de åländska skären. Nu kan man ej längre vara så säker.

Det heter visst, att Sverige skall övervaka, att ålänningarnas nationella intressen ej lida något intrång. Vi tvivla ej på rikssvenskarnas goda vilja och ärliga uppsåt, men väl på deras förmåga. De svenska statsmännen ha ej mycken erfarenhet i dylika ting, hur intelligenta och kunniga de annars äro. — — — *Det är redan ett dåligt omen, att man försöker hålla ålänningarna utanför de rådslag, där deras eget öde skall avgöras. Också en politik i en tid, som skall vara den nationella självbestämningens!*

Neutralitets- och fredsviljan är ej heller så säkert förankrad här som i Sverige. Visserligen vill den absolut övervägande delen hålla sig utanför alla storpolitiska förvecklingar. Detta gäller särskilt bondebefolkningen, som i alla länder och under alla tider varit emot varje äventyrspolitik. Om den del av arbetarna, vilken ej är kommunistiskt besmittad, kan sägas detsamma. Men den bildade finska klassen är tjugad och förhåxad av den tyska militarismen. En stor del av den äldre generationen går ännu omkring i ett slags rus över att landet med vapenmakt vunnit självständighet, och de yngre, särskilt studenterna, brinna av begär att få uppleva lika spännande tider som de äldre, vars bedrifter ständigt utmålats och förstoras för dem. — — —

Samtidigt fjärmar sig det finska Finland alltmer från Skandinavien genom att kunskapen i svenska avtar. Allt detta gör, att man ej kan vara så bergsäker på, att de bägge länderna i framtiden skola kunna hålla samma utrikespolitiska kurs. Om linjerna en gång börja divergera, blir ett befäst Åland ett elakartat tvistefrå mellan de båda grannfolken.

Stockholmsavtalet i Ålandsfrågan är således ej enbart ett glädjeämne. Det finns många skäl att se särdeles skeptiskt och kritiskt på detsamma.»

Den svensk-finska riksdagsgruppens ordförande, friherre von Born, skrev till mig, att han läst min förenämnda broschyr (sid. 1--6) »med glädje, intresse och rörelse».

Det viktigaste av allt.

Det för Åland och Sverige livsviktigaste i detta ögonblick är väl, att ålänningarnas och svenska statsmakternas gamla minoritetskrav om de förras återförening med det genom våld förlorade fäderneslandet fortfarande bäres på sköldarna.

Svenska regeringens genom Hjalmar Branting framförda diktamen (sid. 7—8) till folkförbundets råd 1921 om *nationernas självbestämmanderätt* såsom grundpelaren i en kommande internationell rättsordning bör väl ej av nutidens svenskar och deras statsmakter förloras ur sikte. Europas kumulerade erfarenheter i sistone tala också högt om denna ofrånkomlighet. Angelägenheten, ehuru hjärtpunkten i Ålandsfrågan, lär icke ens förts på tal under de sista förhandlingarna. Det saknas icke heller auktoritativ uttolkning i sådan riktning.

Det ligger då så mycket närmare till hands att förstå den överhängande kompromissen så, att *med den avsetts ingenting mindre än en avskrivning för framtiden av det viktigaste av allt*. Viktigt för Åland, Europa och såsom prejudikat för världen.

En primär andlig förutsättning för att sätta tidens nedsjunkna materia i rörelse mot en internationell rättsordning är förståelsen av historiens: »Mens agitatio molem», 'endast anden lättar materian'.

Sveriges regering varnade också 1921 Finland från att spela övermakt över Ålands svenska befolkning mot dennas och Sveriges vilja. Det kunde ej bli till någon styrka för Finland, sade Sverige.

Svenska regeringen bebådade därför 1921 såsom ett Bragelöfte även en oavslutad föresats från Sverige att återkomma till frågan om Ålands frigörelse. Ett sådant oavvisligt tillfälle föreligger just nu. Helst det här gäller att i två huvudsakliga delar skärpa den formella finska suveränitetens innehåll utöver de gränser, som även folkförbundets råd ansåg vara oundgängliga (sid. 7).

Även i konventionen har ansetts nödigt famla sig fram till några åtgärder, som skulle förhindra denna upplandsbygds förintelse såsom svensk genom finsktalande invandrades uppköp av svenska bondgårdar. Detta stängsel lär nu ansetts så pass bräckligt, att det — icke osannolikt tröstlöst — ansetts nödigt i den av dagens ljus besvärade kompromissen förstärka det något på ännu ej utfunnet sätt — vilket lär ha överlämnats åt finsk lagstiftnings gottfinnande.

Palliativen kunna föga hjälpa, men lyckas ofta de väsentliga stjälpas. Endast lösningar från grunder höra evighetens rike till.

Yrkanden.

Gångna tiders svenska statskonst 1908, 1916 och 1921, Ålands nya ödes timma, den internationella rättsordningens oundgänglighet med nu vaknande morgonstrimmor samt Sveriges Bragelöfte den 24 juni 1921 förplikta väl

1939 års svenska riksdag att vänligen avböja finska regeringens initiativ till ytterligare lemlästningar av den till Ålands och Sveriges trygghet tillkomma Ålandskonventionen.

Det hemställs,

att riksdagen — i anledning av den väntade propositionen i Ålandsfrågan och även oberoende av dess ovissa tillkomst — ville:

1) taga ståndpunkt till finska regeringens initiativ i Ålandsfrågan under riksdagens eget självansvar å nationens vägnar;

2) — med återförvisande av en eventuell proposition och vidhållande av de svenska statsmakternas gamla uppfattning — uppfordra regeringen, att i sammanhang med prövning av det finska anbudet och även oberoende av detsamma hos Finland påkalla överenskommelse om återställande till Sverige av den formella suveräniteten över Åland såsom en ur gammal svensk upplandsbygd — den enda rationella lösningen av Ålandsfrågan till varaktigt skydd för Åland och Sverige samt friktionsfritt tillmötesgående eventuellt i samråd genom svenska föranstaltningar och i samråd med Finland av den finska regeringens syfte;

3) — om äskandet i punkt 2 icke redan nu bifalles — med avslag å eventuell proposition och finska regeringens anbud vidhålla tills vidare nu gällande Ålandskonvention;

4) påkalla — under den i punkt 3 angivna förutsättningen — regeringens initiativ för det tillägg till Ålandskonventionen, att liksom i Sverige åren 1906 och 1925 förbud stadgades för bolagsförvärv av jord på landet, nu även i svenskbygden Åland stadgas förbud för jordförvärv av en icke svensktalande befolkning annat än i synnerliga undantagsfall, för vilka tillstånd skall medgivas även av svenska regeringen.

Stockholm den 21 januari 1939.

Carl Lindhagen.

Utdrag ur Nordisk Familjebok band 33 spalt 994—995.

Redan från början influerades de i ogynnsam riktning av omständigheter, vilka med det finska inbördeskriget stodo i sammanhang och bl. a. lett till ett kortvarigt svenskt militärt ingripande på Åland februari—mars 1918. Från svensk sida hävdades befolkningens rätt att genom allmän folkomröstning bestämma över sitt lands framtida öde, under det att från finsk sida denna rätt förnekades. Förhandlingarna ackompanjerades av en livlig presspolemik i de båda länderna, varvid de olika ståndpunkterna närmare utvecklades och belystes. Den svenska opinionen måste i Åland se en ur gammal svensk landsdel, som i förskingringen sträckte sina armar mot moderlandet, under det att den finländska sökte bygga på en antagen historisk och geografisk nära samhörighet mellan Åland och Finland. Särskilt aktiv del i kampanjen togo de svenska bildade kretsarna på det finska fastlandet, vilka av ett Ålands skiljande från Finland väntade ödesdigra följder för den svenska stammen i Finland.

Då berörda förhandlingar tämligen snart visade sig föga ägnade att föra frågan närmare sin lösning, såg sig Sverige nödsakat att bringa spörsmålet inför europeiskt forum. I april 1919 avlät svenska regeringen till fredskongressen i Paris en not, vari den gav sitt understöd åt det av Ålands befolkning framställda kravet. Svenska regeringens delegerade framlade också i augusti s. å. inför Högsta rådet sina synpunkter i frågan. Med hänsyn till den på Åland ständigt växande oron och otåligheten ansåg sig svenska regeringen under den följande tiden böra genom upprepade hänvändningar till såväl Högsta rådet som de därvid representerade stormakterna framhålla angelägenheten av frågans skyndsamma avgörande.

I maj 1920 infann sig i Stockholm en åländsk delegation, som inför konung och regering ånyo gjorde gällande kravet på folkomröstning på Åland. Det svenska svaret blev som förut, att Sverige icke skulle uppge sina strävanden att hävda Ålandsbefolkningens rätt att själv bestämma över sin nationella framtid.

Denna tilldragelse framkallade omedelbart motåtgärder från den finska regeringens sida. På Åland anställdes undersökning av finska regeringsmedlemmar; redaktör Sundblom och vice häradshövding Björkman häktades i juni för högförräderi och till Åland överfördes finstalande trupper. En samtidig notväxling mellan de svenska och finska regeringarna konstaterade, att frågan inträtt i ett synnerligen kritiskt skede, och svenske ministern i Helsingfors hemkallades för att avlägga rapport.

I denna situation ingrep engelska regeringen genom en anmaning till Nationernas förbunds råd att ta Ålandsfrågan under behandling. Anmaningen ledde genast till efterföljd.

På förbundsrådets uppdrag underkastades frågan en preliminär omprövning av en internationell juristkommission (juris dr Larnaude, Paris, statsadvokaten Struycken, Haag, och rådgivaren vid politiska departementet, Max Huber, Bern), vilken i sitt 5 sept. 1920 dagtecknade utlåtande förklarade, dels att *twisten icke hänförde sig till en fråga, som den internationella rätten lämnade till Finlands uteslutande kompetens*, och att Nationernas förbunds råd följaktligen vore behörigt att anbefalla förslag till lösning, dels att be-

stämmelserna i 1856 års traktat angående Ålandsöarnas demilitarisering ännu voro i kraft.

Med anledning därav beslöt Förbundsrådet 20 sept. s. å. att uppta frågan till avgörande, dock först sedan densamma blivit genom därför särskilt utsedda »rapportörer» närmare utredd. Under vintermånaderna 1920 besöktes såväl Åland som Sverige och Finland av denna rapportörkommision (förra belgiske utrikesministern Beyens, schweiziske justitieministern Caloner och förra ambassadören i Konstantinopel A. Elkus), som 9 maj 1921 framlade sitt betänkande. Detta gick i en för Åland ogynnsam riktning: av politiska skäl borde Åland ställas under Finlands suveränitet, ehuru vissa internationella garantier borde ges för bevarandet av Ålands svenska karaktär och upprätthållandet av dess militära neutralitet.

Genom nationernas förbunds råds beslut 24 juni 1921 antogs även det av rapportörkommisionen framlagda förslaget. Sverige böjde sig för rådets avgörande, men angav en högtidlig förklaring, att Sverige kommer icke att upphöra att hoppas, att den dag skall komma, då rättstanken tillräckligt genomträngt folkens medvetande för att föra till seger krav, som äro burna av så ädla bevekelsegrunder och av en så djup nationalkänsla som Ålandsbefolkningens och att denna då skall lyckas göra sig hörd och äntligen bli tillfredsställd. De av Förbundsrådet fastställda garantierna till svenskhetens skydd på Åland, över vilkas tillämpning Förbundsrådet själv skall vaka, ha sedermera accepterats av Finlands statsmakter.

I anslutning till Förbundsrådets beslut har även 1856 års konvention eratts 20 okt. 1921 genom en internationell överenskommelse rörande Ålandsöarnas neutralisering, undertecknad av Sverige, Finland, Estland, Lettland, Polen, Tyskland, Danmark, England, Frankrike och Italien.

Bilaga B.

Av Nationernas Förbunds Råd fastställda garantier till förmån för Ålandsbefolkningen.

1) Finland, som är beslutet att säkerställa och garantera Ålandsöarnas befolkning bevarandet av dess svenska språk, kultur och lokala traditioner, förbinder sig att utan dröjsmål i självstyrelselagen för Ålandsöarna av den 7 maj 1920 införa nedanstående garantier.

2) Landstinget och kommunerna på Åland äro i intet fall skyldiga att underhålla eller giva understöd åt andra skolor än sådana, i vilka svenskan är undervisningsspråk. I statens undervisningsanstalter skall undervisningen likaledes givas på svenska språket. Utan vederbörande kommuns samtycke kan undervisning i finska språket icke meddelas i sådana folkskolor, som underhållas eller erhålla understöd av staten eller kommunen.

3) Då på Åland belägen fastighet försäljes till någon person, som icke äger hemortsrätt i landskapet, äger varje person, som där har hemortsrätt, ävensom Landstinget och den kommun, inom vilken fastigheten är belägen, rätt att återköpa fastigheten till ett pris, som, om överenskommelse icke kan träffas, skall fastställas av häradsrätten, under hänsynstagande till gällande pris.

Detaljerade bestämmelser skola fastställas i en särskild lag rörande tillvägagångssättet vid dylikt återköp samt beträffande företrädesrätt i händelse av flera anbud.

Sagda lag kan icke ändras, tolkas eller upphävas under andra villkor än dem, som gälla beträffande självstyrelselagen.

4) Personer, som inflytta till Ålandsögruppen och som äro i besittning av finsk medborgarrätt, skola icke förvärva rösträtt å öarna i kommunernas eller landskapets angelägenheter förrän fem år efter det de förvärvat hemortsrätt på öarna. Såsom inflyttad i denna mening skall icke anses en person, som tidigare under minst fem år ägt hemortsrätt på Ålandsöarna.

Ålandsöarnas landshövding skall utnämnas av Finska republikens president i samråd med Ålands landstings ordförande. I händelse överenskommelse dem emellan icke kan träffas skall republikens president till landshövding utse någon person inom en förteckning på fem kandidater föreslagna av landstinget, och vilka besitta nödvändiga förutsättningar för öarnas goda förvaltning och statens säkerhet.

6) Landskapet Åland skall vara berättigat att för sina behov använda 50 % av inkomsten från grundskatten utöver de inkomster, som avses i självstyrelselagens 21 art.

7) Nationernas Förbunds Råd skall vaka över ifrågavarande garantiers tillämpning. Finland skall till Rådet med sina egna anmärkningar överlämna alla klagomål eller framställningar från Ålands landsting beträffande ovannämnda garantiers tillämpning, och Rådet äger, i händelse frågan skulle vara av rättslig natur, rådfråga den fasta mellanfolkliga domstolen.

Bilaga C.

Till Konungen.

Undertecknade få härmed till stöd för borgmästare Carl Lindhagens inlägg i Ålandsfrågan, som varit återgivet i pressen och av honom petitionsvis ingivits till regeringen, härmed till Eders Kungl. Maj:ts kännedom och övervägande överlämna bifogade petitioner i förenämnda syfte, insamlade i Dalarna, Helsingland m. fl.¹

Borgmästaren Carl Lindhagen har benäget åtagit sig att inlämna denna petition till utrikesdepartementet.

Älvdalen, Orsa, Dala-Järna, Gnarp den 14 januari 1939.

Underdånigst

Gunnar Furugård,
Älvdalen.

Gustaf Larsson,
Älvdalen.

Nils Nordström,
Orsa.

Albert Larsson,
Dala-Järna.

Ernst Ålander,
Gnarp.

Erik Dahlqvist,
Älvdalen.

¹ Omkring 400 namn från olika samhällsklasser. Broschyren »Åland» (sid. 1—6) åsyftas.

Till Ordföranden i Ålands Landsting Herr Julius Sundblom, Mariehamn.

Vi överlämna härmed till Eder för kännedom såsom ursprungsbehandling en till svenske Konungen ställd vädjan i Ålandsfrågan. Samtidigt överlämnas genom borgmästare Carl Lindhagen till svenska utrikesdepartementet en lika lydande och i allo överensstämmande upplaga av samma vädjan.

Vi vilja påpeka att denna namninsamling ej försiggått med braskande reklam och propaganda, utan är det en helt spontan och mera personlig namninsamling som vi åstadkommit. Den är fullständigt fri från partipolitik. Vi ville endast visa Eder att det i Rikssverige finnes män och kvinnor som med beundran, glädje och tacksamhet följa Eder strid för svenskhetens bevarande och värnande.

Vi undertecknare av dessa listor kunna väl synas vara en ringa hop, men vi äro övertygade om att tusen och åter tusen svenskar skulle följt oss i vår vädjan om blott tid och medel stått oss till buds att nå dem.

Vi äro förvissade om att den självuppgivelseanda, som kännetecknar svenskt offentligt uppträdande av i dag, icke i längden skall givas tillfälle att kasta skugga över det svenska namnet. Ty en gång vaknar det svenska folkflertalet åter till medvetande om en av sina förnämsta uppgifter nämligen den att hägna och värna svenskheten inom och utom rikets gränser.

Vi hälsa Eder och önska Eder ett lyckobringande Gott Nytt År i svenskhetens och frihetens tecken!

Älvdalen, Orsa, Dala-Järna, Gnarp den 14 januari 1939.

Gunnar Furugård,
medicinc licentiat,
Älvdalen.

Albert Larsson,
sågverksinspektör,
Dala-Järna.

Nils Nordström,
skogstjänsteman,
Orsa.

Ernst Ålander,
kyrkoherde,
Gnarp.

Gustaf Larsson,
sjökaptän,
Älvdalen.

Erik Dahlqvist,
målare,
Älvdalen.

Innehåll.

	Sid.
Företal	1
Ålandsfrågan ett svenskt minoritetskrav och ett europeiskt nyckelproblem	1
Folkförbundets råds beslut juni 1921	6
Den svenska regeringens protest i folkförbundets råd juni 1921	7
Den finsk-svenska regerings-överenskommelsen i januari 1939	9
Den svenska befolkningen i Finland icke ens hörd officiellt	11
Det viktigaste av allt	14
Yrkanden	14
Tre bilagor	16

